

2026-01-29
S2026/00147 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag att kartlägga nyttjandegraden inom barnhälsovården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga nyttjandegraden inom barnhälsovården, med särskilt fokus på hur barnhälsovården når barn och familjer i områden där utanförskapet är stort.

Kartläggningen ska bl.a. redogöra för hur barnhälsovårdens målgrupp nyttjar erbjudanden om stöd och vilka behov som finns i målgruppen. I kartläggningen kan även andra aspekter analyseras som myndigheterna bedömer har betydelse för rätten till en god och jämlik hälsa bland små barn. Det kan t.ex. handla om skillnader i målgruppens nyttjandegrad utifrån hur barnhälsovården är organiserad, lednings- och styrningsfrågor, driftsform och arbetssätt samt verksamheternas geografiska spridning.

Myndigheterna ska, med utgångspunkt från kartläggningens resultat, analysera och lämna förslag på vad som krävs för att bibehålla eller ytterligare stärka nyttjandegraden i målgruppen för att därigenom bidra och säkerställa rätten till en god och jämlik hälsa och utveckling hos alla små barn i hela landet.

I genomförandet av uppdraget ska myndigheterna utgå ifrån befintlig kunskap på området och det utvecklingsarbete som redan har genomförts. Myndigheterna ska utgå från Boverkets och Statistiska centralbyråns arbete och fördjupade analys om utanförskap (A2023/01649 och A2025/01209). Myndigheterna ska vidare beakta närliggande pågående regeringsuppdrag, bl.a. uppdraget att stödja och stimulera barnhälsovårdens förebyggande arbete med hembesöksprogram (S2023/01608), uppdraget att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga (S2023/02379) och uppdraget i

Socialstyrelsens regleringsbrev för 2026 om stöd och statsbidrag för inrättande och vidareutveckling av familjecentraler särskilt i områden där utanförskapet är stort samt förordningen (2025:1254) om statsbidrag för förstärkt föräldraskapsstöd. Myndigheterna ska också beakta barnets rättigheter samt perspektiven utanförskap, socioekonomisk utsatthet, funktionshinder, våldsutsatthet inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, jämställdhet och jämlik hälsa.

Myndigheterna ska inom ramen för uppdraget inhämta synpunkter och erfarenheter från relevanta statliga myndigheter bl.a. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och föra dialog med befintliga barnavårdscentraler, familjecentraler och andra liknande verksamheter, professionsföreträdare, regioner, kommuner, civilsamhällesorganisationer, företrädare för berörda målgrupper, t.ex. vårdnadshavare och barn, samt andra berörda aktörer.

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten ska senast den 15 juni 2026 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) som innehåller en redogörelse för arbetet som bedrivits och planen framåt.

Myndigheterna ska senast den 30 april 2027 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) som innehåller en redogörelse för arbetet med uppdraget inbegripet hur nyttjandegraden ser ut i målgruppen där geografiska jämförelser framgår samt eventuella förslag på hur barnhälsovårdens verksamhet kan stärkas och vad som krävs för att bibehålla eller ytterligare stärka nyttjandegraden i målgruppen för att därigenom bidra och säkerställa rätten till en god och jämlik hälsa och utveckling hos alla små barn i hela landet.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2026 använda högst 2 500 000 miljoner kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 28 Till Socialstyrelsens disposition.

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten under 2026 använda högst 2 500 000 miljoner kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda

anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 50
Till Folkhälsomyndighetens disposition.

Redovisningar, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälso-
klyftorna inom en generation, dvs. till 2048 (prop. 2017/18:249, bet. 2017/18:SoU26, rskr. 2017/18:406). Utöver det övergripandet målet för folkhälsopolitiken finns åtta målområden som syftar till att vägleda och styra det samlade folkhälsoarbetet. Det första målområdet är det tidiga livets villkor och av det framgår att det är av stor betydelse för att minska ojämlikhet i hälsa över livsförloppet att ge varje barn en bra start i livet. Målet för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:SoU1, rskr. 2008/09:127).

Barnhälsovården är en viktig aktör som bidrar till god hälsa hos små barn. Barnhälsovården riktar sig till små barn i åldrarna 0–5 år och deras vårdnadshavare. Barnhälsovården arbetar för att stödja och följa alla barns hälsa, utveckling och uppväxtmiljö samt för att förebygga ohälsa hos barn och tidigt uppmärksamma och ge stöd vid utmaningar. Föräldrar har huvudansvaret för barnets personliga förhållanden och för att barnets behov och rättigheter blir tillgodosedda och staten ska stödja föräldrarna i detta ansvar (6 kap. föräldrabalken och barnkonventionen artikel 5 och 18). En trygg och nära relation mellan föräldrar och barn är avgörande för att föräldern ska kunna uppfatta och möta barnets behov, samtidigt som barnet får vägledning, omsorg och trygghet. Studier visar att en god anknytning och relation mellan barn och föräldrar minskar risken för en rad olika hälso-
problem och riskbeteenden. Stöd i föräldraskapet är därför en av de viktigaste insatserna för att främja barns hälsa och utveckling, vilket inkluderar ett jämställt föräldraskap med fokus på barnets bästa.

Av Folkhälsomyndighetens rapport Hur mår små barn i Sverige? Hälsa och hälsans förutsättningar bland barn i åldern 0–5 år (2024) framgår att de flesta barn i åldern 0–5 år mår bra och har goda förutsättningar för bra hälsa. Samtidigt indikerar resultaten att upp till vart fjärde barn inte får barnhälso-

vård enligt de nationella barnhälsovårds- och vaccinationsprogrammen. Hälsan och förutsättningarna för hälsa är ojämlikt fördelade beroende på barns sociala, ekonomiska, demografiska och individuella bakgrund. Det finns bl.a. skillnader mellan barn som har inrikes respektive utrikes födda föräldrar. För nästan alla hälsorelaterade utfall som presenteras i rapporten finns det skillnader mellan dessa två grupper, och ofta stora sådana.

Områden där utanförskapet är stort präglas av bl.a. hög arbetslöshet, ett högt beroende av ekonomiskt bistånd, lägre utbildningsnivå och trångboddhet. Boverket visar i sin senaste rapport Livsvillkor i utanförskapsområden (2025) att 52 procent av barn och ungdomar i områden där utanförskapet är stort lever i hushåll med låg ekonomisk standard, jämfört med 16 procent i övriga områden. Därutöver konstaterar Boverket och Statiska centralbyrån i rapporten Fördjupad analys om utanförskap – Slutrapport regeringsuppdrag 2024:2 att i områden där utanförskapet är stort är andelen utrikes födda högre än i övriga områden i landet. Enligt regeringen finns det därför anledning att särskilt undersöka målgruppens nyttjandegrad av de stöd som erbjuds inom barnhälsovården i dessa områden.

Av budgetpropositionen för budgetåret 2026 (prop. 2025/26:1) framgår att barn och unga är en prioriterad grupp inom folkhälsopolitiken då förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan genom hela livet. Regeringen kommer därför fortsatt att särskilt prioritera insatser som syftar till att främja hälsa och förebygga ohälsa bland barn och unga. För att ytterligare stärka arbetet för en god och jämlik hälsa hos små barn avsätter regeringen 5 miljoner kronor under 2026 för att genomföra en kartläggning av barnhälsovården.

Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten får därför i uppdrag att kartlägga nyttjandegraden inom barnhälsovården, med särskilt fokus på hur barnhälsovården når barn och familjer i områden där utanförskapet är stort. Myndigheterna ska även, med utgångspunkt från kartläggningens resultat, analysera och lämna förslag på vad som krävs för att bibehålla eller ytterligare stärka nyttjandegraden i målgruppen.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Jenni Lundh

Kopia till

Finansdepartementet, BA
Myndigheten för föräldraskapsstöd och familjerätt
Sveriges Kommuner och Regioner